

SỰ CHUYỂN ĐỔI VAI TRÒ THÀNH ĐIỀU DƯỠNG MỚI CỦA SINH VIÊN ĐIỀU DƯỠNG ĐẠI HỌC Y DƯỢC TP. HỒ CHÍ MINH TRONG ĐẠI DỊCH COVID-19

● Trần Mỹ Phương* ● Huỳnh Thụy Phương Hồng¹
Trường Đại học Y Dược Tp. Hồ Chí Minh

TÓM TẮT

Đặt vấn đề: Đại dịch COVID-19 đặt ra một thách thức nghiêm trọng cho hệ thống chăm sóc sức khỏe với gánh nặng kép bởi số lượng lớn người bệnh cần được chăm sóc và tình trạng khan hiếm nguồn lực nhân viên y tế. Khi đó vai trò của sinh viên khối ngành sức khỏe tham gia hỗ trợ công tác chống dịch, và chăm sóc người nhiễm đã được khám phá và vận dụng. Tuy nhiên nhiều thách thức cho bản thân sinh viên khi chuyển đổi sang vai trò người điều dưỡng chuyên nghiệp. *Mục tiêu:* Tìm hiểu sâu sự chuyển đổi vai trò thành điều dưỡng mới của sinh viên Đại học Y Dược TpHCM. *Phương pháp:* Phỏng vấn sâu được thực hiện trên 40 sinh viên cử nhân điều dưỡng năm thứ tư có tham gia chăm sóc người bệnh Covid-19 tại TP.HCM. *Kết quả:* Sinh viên trải qua cảm xúc lo lắng, hoang mang trong giai đoạn chuyển tiếp từ sinh viên sang điều dưỡng mới. *Kết luận:* Các khái niệm mới xuất hiện bao gồm nhận thức tầm quan trọng của nghề nghiệp, cảm xúc cá nhân, thiết bị bảo hộ và an toàn lao động, nhìn nhận cuộc sống.

Từ khóa: điều dưỡng mới, sinh viên điều dưỡng, chuyển đổi vai trò

ROLE TRANSITION TO NEW GRADUATED NURSES OF NURSING STUDENTS DURING THE COVID-19 PANDEMIC IN HO CHI MINH CITY

● Tran My Phuong ● Huynh Thụy Phương Hồng

ABSTRACT

Introduction: The COVID-19 pandemic raised serious challenges to the healthcare system by the significant number of infected patients in charge of care. Throughout the pandemic, nursing students of the University of Medicine and Pharmacy at Ho Chi Minh City (UMP) joined to take care for patients as a new graduated nurses. *Objectives:* To interpret the role transition of the UMP nursing students to a new graduated nurses. *Methods:* In-depth interviews were conducted on 40 fourth-year bachelor nursing students involved in caring for Covid-19 patients in Ho Chi Minh City. *Results:* Students experienced anxiety and confusion during the role transition. *Conclusion:* New concepts arised including professional awareness, personal feelings, protective equipment and work safety, and views of life.

Keywords: new graduated nurses, nursing students, role transition

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Tại Việt Nam, trong năm 2021, tình hình dịch bệnh COVID-19 đã lan ra toàn bộ 63 tỉnh, thành và trở nên trầm trọng hơn với số ca mắc COVID-19 cùng với số ca tử vong tăng đột biến [1]. Đứng

* Tác giả liên hệ, Trần Mỹ Phương, Email: tmphuong.chdd20@ump.edu.vn

(Ngày nhận bài: 10/9/2022; Ngày nhận bản sửa: 20/10/2022; Ngày duyệt đăng: 14/11/2022)

trước tình hình đó, dưới lời kêu gọi cả nước chống dịch của Chính phủ và Bộ Y tế, nhiều trường đại học y khoa đã huy động lực lượng đông đảo sinh viên tham gia công tác phòng chống dịch COVID-19 [2]. Sinh viên điều dưỡng được hướng dẫn và tham gia các hoạt động phòng chống dịch bệnh như: giám sát, xét nghiệm phát hiện, tiêm chủng vắc xin, chăm sóc người bệnh nhiễm COVID-19 như một điều dưỡng thực thụ [3]. Tuy nhiên phần lớn sinh viên thường chưa chuẩn bị sẵn sàng cho các tình huống bất ngờ, chẳng hạn như: đối mặt đau thương, cái chết, ca làm việc kéo dài, rủi ro sức khỏe do thiếu thiết bị bảo vệ cá nhân, cũng như giải quyết các tình huống xung đột y đức [4]. Hiện nay, tại Việt Nam có rất ít nghiên cứu về trải nghiệm của sinh viên điều dưỡng khi tham gia chống dịch COVID-19, đặc biệt là các nghiên cứu đi sâu tìm hiểu trải nghiệm trong giai đoạn chuyển đổi vai trò từ sinh viên điều dưỡng sang điều dưỡng mới.

Nghiên cứu vì vậy được thực hiện với mục tiêu nhằm tìm hiểu sâu trải nghiệm của sinh viên điều dưỡng năm thứ tư Đại học Y Dược TP.HCM (UMP) chuyển đổi vai trò sang điều dưỡng mới khi chăm sóc người bệnh COVID-19 trong đợt bùng phát dịch lần thứ tư trên địa bàn thành phố.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Thiết kế nghiên cứu định tính hiện tượng học (phenomenology qualitative research) được sử dụng.

Nghiên cứu viên tiến hành phỏng vấn sâu qua Zoom 40 sinh viên Điều dưỡng UMP thỏa các tiêu chí chọn: 1) Sinh viên khoa điều dưỡng năm thứ tư đang theo học tại Trường Đại học Y Dược TP.HCM; 2) Tham gia công tác phòng, chống dịch COVID-19 trong đợt bùng phát dịch lần thứ 4; 3) Chăm sóc trực tiếp người bệnh Covid -19 tại các Bệnh viện Bệnh Nhiệt Đới, BV Đại học Y Dược và Bệnh viện dã chiến trên địa bàn Tp. HCM; và 4) Đồng thuận tham gia nghiên cứu. Sinh viên sẽ bị loại ra khi không liên hệ sắp xếp được tối đa 3 lần để thực hiện phỏng vấn. Thời gian mỗi buổi phỏng vấn từ 60-90 phút.

Học thuyết chuyển đổi của Meleis (2010) [5] được áp dụng định hướng phát triển bảng hướng dẫn phỏng vấn sâu bán cấu trúc gồm 2 phần: 1) Phần A: thông tin chung của người được khảo sát được xây dựng dựa trên tổng quan tài liệu, bao gồm các thông tin về đặc điểm dân số - xã hội (tuổi, giới tính, dân tộc, nơi sinh sống, thời gian tham gia chống dịch, khoa làm việc, bệnh viện làm việc, thu nhập bình quân/tháng) của đối tượng nghiên cứu; và 2) Phần B: Trải nghiệm của sinh viên điều dưỡng khi tham gia chăm sóc người bệnh COVID-19 tại các cơ sở y tế ở TP.HCM.

Dữ liệu ghi âm được giải băng, sau đó được tiến hành mã hóa bao gồm: 1) mã hóa sơ bộ: làm sạch và rút gọn dữ liệu thô nhưng vẫn đảm bảo giữ nguyên ý nghĩa; và 2) mã hóa tập trung: tổng hợp dữ liệu theo khung khái niệm và tìm kiếm khái niệm mới. Kỹ thuật kiểm tra chéo ba bên (triangulation) được sử dụng nhằm kiểm tra sự chặt chẽ và tin cậy của dữ liệu mã hóa thông qua sự hội tụ thông tin từ các nguồn khác nhau. Nghiên cứu được sự đồng ý của Hội đồng Y đức Đại học Y Dược TP.HCM số 155/HĐĐĐ-ĐHYD ngày 15 tháng 2 năm 2022.

3. KẾT QUẢ VÀ BÀN LUẬN

3.1 Đặc điểm dân số nghiên cứu

Bảng 1. Đặc điểm sinh viên điều dưỡng tham gia phỏng vấn sâu (n=40)

Đặc điểm	Tần số	Tỷ lệ
Nhóm tuổi		
22 tuổi	35	87,5
>22 tuổi	5	12,5

Giới tính		
Nam	6	15,0
Nữ	34	85,0
Dân tộc		
Kinh	37	92,5
Khác	3	7,5

* Trung vị - Khoảng tứ phân vị; Giá trị nhỏ nhất – Giá trị lớn nhất

Trong nghiên cứu, phần lớn sinh viên điều dưỡng 22 tuổi (87,5%) tỷ lệ này phù hợp với đặc điểm dân số của TPHCM và phù hợp với độ tuổi sinh viên chính quy năm thứ tư của cả nước và cũng là độ tuổi tham gia chống dịch tiêu biểu của sinh viên các trường [6]. Nghiên cứu cũng ghi nhận số sinh viên trên 22 tuổi chiếm khoảng 10% điều này hoàn toàn phù hợp với một số lý do khách quan thường gặp. Giới tính của đa số sinh viên điều dưỡng là nữ (85%) và dân tộc kinh (92,5%) là chủ yếu, tỷ lệ này tương đồng với các nghiên cứu về sinh viên điều dưỡng ở Việt Nam nói chung và trên địa bàn TPHCM nói riêng [7-9].

Bảng 2. Các đặc điểm của sinh viên điều dưỡng tham gia chống dịch (n=40)

Đặc điểm	Trung vị (Khoảng)	Tỷ lệ
Số đợt tham gia		
1 đợt	17	42,5
2 đợt	22	55,0
3 đợt	1	2,5
Số ngày tham gia đợt 1 (n1=40)*	54 (42,5-62) 15-110	
Số ngày tham gia đợt 2 (n2=20)*	41 (40-50) 31-72	
Số ngày tham gia đợt 3 (n3=1)*	75 (75-75) 75-75	

* Trung vị (Tứ phân vị) Min-Max

Hơn phân nửa sinh viên tham gia chống dịch 2 đợt (55%). Bệnh viện Đại học Y Dược và Nhiệt Đới là hai bệnh viện sinh viên tham gia nhiều nhất trong đợt 1 và đợt 2. Số ngày trung vị đợt 1 sinh viên tham gia là 54 ngày, đợt 2 là 41 ngày.

3.2. Trải nghiệm chuyển đổi vai trò thành điều dưỡng mới

Sinh viên chuyển đổi vai trò sang điều dưỡng mới chịu nhiều áp lực khi thay đổi môi trường, thậm chí có nhiều sinh viên dù đã thực tập nhiều tại bệnh viện nhưng khi tham gia hỗ trợ chống dịch COVID 19 đều gặp nhiều khó khăn trong thời gian đầu về giao tiếp, chuyên môn, chịu những áp lực về thời gian và những trải nghiệm tiêu cực với đồng nghiệp hoặc người bệnh.

PVS28: "... Có thể do em còn mới quá, bệnh nhân đông, bệnh nặng, các thiết bị mới nên đôi khi em thấy bị ngợp, bị mệt ..."

Ý nghĩa cá nhân:

Quá trình chuyển đổi sinh viên thực hiện công việc như một điều dưỡng mới có ý nghĩa rất lớn, giúp cho các điều dưỡng mới nâng cao tay nghề, tự tin hơn trong công việc cũng như ý thức được trách nhiệm và rèn luyện các phẩm chất tỉ mỉ, cẩn trọng của điều dưỡng cần có.

PVS2: “Em nghĩ là nó có một cái nghĩa là lớn... có trách nhiệm hơn... mọi công việc mình làm trên bệnh nhân mình đều phải suy nghĩ kỹ, rồi mình làm một cách toàn diện nhất và tốt nhất cho bệnh nhân...”

Quá trình chuyển đổi từ sinh viên sang điều dưỡng mới giúp điều dưỡng định hướng được tương lai, các năng lực cần đạt được và các khoa/chuyên ngành muốn theo đuổi. Đánh giá các thuận lợi và khó khăn của các khoa/phòng sẽ làm việc trong thực tế.

PVS2: “...Em nghĩ là rất lớn luôn, tác động rất lớn. Tại vì trong những năm về trước đó khi em đi thực tập tại những cái khoa trại khác thì em chưa có tìm được một cái khoa nào mà em thích... em rất thích khoa hồi sức và dự tính của em là sau tương lai là em ra trường em sẽ xin vô phòng hồi sức em làm...”

Quá trình chuyển đổi giúp điều dưỡng mới có thêm các kinh nghiệm và kỹ năng cần thiết để hành nghề, cũng như có các bài học khi trải qua quá trình chuyển tiếp trong đại dịch. Quá trình chuyển đổi từ sinh viên sang điều dưỡng mới giúp sinh viên nhận thức được thực tế, áp dụng được các kiến thức, nâng cao tay nghề hơn.

PVS1: “... trong quá trình học, những kiến thức mà mình học trên Nhà trường và trên lâm sàng cùng với các cô thì nó còn mang tính chất lý tưởng hóa... Trên lâm sàng có nhiều thứ mà mình không có đủ hoặc được cung cấp đủ như trong quá trình học được thì lúc đó mình sẽ phải ứng dụng, biến đổi thích ứng với những cái điều đó...”

Nghiên cứu này đánh giá rằng hầu hết các sinh viên sau khi tham gia vào quá trình chuyển đổi đều trở nên tự tin hơn. Kết quả này khá tương đồng với nghiên cứu của Phoenix Bittner đánh giá rằng sự tự tin của điều dưỡng mới tăng lên theo thời gian cả về kiến thức và kỹ năng nói chung khi trải qua quá trình chuyển đổi [10].

Nhận thức tầm quan trọng của nghề nghiệp

Nhiều sinh viên cảm thấy nghề điều dưỡng là một nghề quan trọng, nhận thức được rằng phải trải qua thời gian khó khăn trong học tập và lâm sàng thì mới vào nghề tốt được, tuy nhiên cần được đãi ngộ tốt hơn về chế độ lương cũng như điều kiện làm việc.

PVS40: “... Em thấy nghề mình là một nghề rất tốt và quan trọng. Mọi người đều phải trải qua thời gian khó khăn trong học tập và lâm sàng mới vào nghề được...”

PVS13: “...Em thấy điều dưỡng là nghề rất cao quý, vất vả rất nhiều, giống kiểu người ta ví von làm dâu trăm họ... Điều dưỡng ở Việt Nam còn vất vả và mức lương, ưu đãi tại các BV vẫn chưa phù hợp với công sức người điều dưỡng bỏ ra...”

Theo Lênin, nhận thức là một quá trình biện chứng, diễn ra qua hai giai đoạn: nhận thức cảm tính (trực quan sinh động) và nhận thức lý tính (tư duy trừu tượng) [11]. Vì thế nhận thức tầm quan trọng của nghề nghiệp thông qua quá trình trải nghiệm và nắm bắt bản chất của nghề nghiệp trong tính tất yếu và quy luật của nó từ đó cải biến những tri thức được thu nhận chủ quan tiến đến sáng tạo nên các khái niệm, phạm trù, quy luật, nguyên lý về nghề điều dưỡng trong tương lai. Trong nghiên cứu của chúng tôi, sau khi trải qua dịch bệnh các điều dưỡng nhận thức được tầm quan trọng của công việc chăm sóc người bệnh dẫn đến có những nhận thức đúng đắn hơn, tinh thần yêu nghề cũng được nâng cao sau khi trải qua điều kiện khắc nghiệt của dịch bệnh.

Ngược lại cũng có vài bạn nhận thấy khó khăn trong việc phải chịu đựng áp lực thường xuyên và có suy nghĩ muốn dừng việc học, không muốn tiếp tục theo nghề đã lựa chọn. Bên cạnh đó còn giúp bản thân nhận ra có phù hợp với lựa chọn nghề nghiệp hay không?

PVS36: "... Dạ hiện tại bây giờ thì em vẫn còn thích, nhưng nó đã giảm hơn so với lúc ban đầu e chọn nghề..."

Cảm xúc cá nhân trong dịch bệnh

Sinh viên chuyển đổi điều dưỡng mới còn mắc phải các khó khăn về cảm giác tự trách bản thân vì các biến cố trong điều trị và mắc các vấn đề tâm lý, cần được hỗ trợ

PVS10: "...Em nghĩ là làm những cái này kiểu vô ích, không có tác dụng á chị. Em cảm thấy thế và khi nghe BS nói là "không hồi sức nữa" thì em thấy hụt hẫng..."

Tuy nhiên vẫn có một số sinh viên cảm thấy tự tin và hài lòng về bản thân trong thời gian chuyển đổi

PVS7: "...Do em đã quen với công việc chăm sóc đó rồi và quen với môi trường làm việc đó nên em có thể biết được ca mình cần chăm sóc là như thế nào. Những trường hợp cấp cứu nào mình có thể phụ BS chuẩn bị dụng cụ..."

Có thể hiểu định nghĩa cảm xúc là "một cảm giác mạnh mẽ xuất phát từ hoàn cảnh, tâm trạng hoặc mối quan hệ với người khác" [12]. Paul Ekman đã chỉ ra rằng công việc ảnh hưởng nhất đến cảm xúc cá nhân, từ đó ta có thấy rằng trong toàn bộ thời gian sinh viên với vai trò chuyển đổi là điều dưỡng mới sẽ bị công việc chi phối rất nhiều về mặt cảm xúc. Trong những tình huống hoặc bối cảnh đặc thù như áp lực đại dịch COVID-19, cảm xúc cá nhân của sinh viên điều dưỡng có thể hoạt động như một cách giúp sinh viên truyền đạt những gì quan trọng đối với những người xung quanh và công việc. Trong nghiên cứu này chúng tôi ghi nhận điều dưỡng gặp phải hầu hết các cảm xúc cá nhân liên quan đến dịch bệnh. Cảm giác tự tin hơn sau khi thấy người bệnh hồi phục hoặc cảm giác chán nản, buồn bã nếu như người bệnh gặp các biến cố bất lợi. Những cảm xúc này được sinh viên nhắc đến khá nhiều, chúng kéo dài và ảnh hưởng trực tiếp tới quá trình chuyển đổi của họ.

Nhìn nhận cuộc sống

Nhiều sinh viên gặp khó khăn, trở ngại khi chăm sóc người bệnh Covid, điều đó có tác động đến quan niệm sống của chính họ. Khi đối mặt với nhiều sự đau thương và mất mát, trong bối cảnh mà mọi thứ diễn ra quá nhanh, nhiều bạn sinh viên có cơ hội nhìn lại những gì đang xảy ra, xây dựng được ý thức chăm sóc sức khỏe và tinh thần học tập và làm việc tốt hơn trong tương lai.

PVS21: "... mình không biết trước được điều gì cho nên là sau cái đợt đi đó mình nhìn nhận cuộc sống một cách tích cực hơn ..."

PVS23: "... Mình cứ làm những việc mình muốn. Đừng sợ thất bại và nếu có thất bại thì hãy đứng lên từ thất bại đó..."

PVS15: "... Yêu bản thân, chú trọng sức khỏe bản thân ngay từ bây giờ..."

Trải qua quá trình chuyển đổi ngay trong đại dịch COVID-19, sinh viên được tham gia chống dịch tuyến đầu cũng với đội ngũ nhân viên y tế khắp cả nước, chứng kiến thực tế những ca bệnh nặng, sự mất mát cả về tài sản và con người của dịch bệnh. Từ đó có cơ hội nhìn nhận lại về giá trị cuộc sống, các mục tiêu trong tương lai. Cụ thể trong nghiên cứu của chúng tôi, sinh viên cảm thấy yêu bản thân, gia đình và có trách nhiệm với xã hội hơn.

4. KẾT LUẬN

Sinh viên trải qua các cảm xúc lo lắng, hoang mang khi trải qua giai đoạn chuyển tiếp từ sinh viên sang điều dưỡng mới. Các khái niệm mới xuất hiện bao gồm: nhận thức tầm quan trọng của

nghề nghiệp, cảm xúc cá nhân, và an toàn lao động, nhìn nhận cuộc sống.

Điểm mạnh:

- Nghiên cứu sử dụng phương pháp định tính, thiết kế nghiên cứu hiện tượng đánh giá sâu và khai thác được các khía cạnh cá nhân liên quan đến chuyển đổi vai trò của mỗi điều dưỡng.
- Phương pháp phân tích dữ liệu và tổng hợp khái niệm mới được thực hiện dựa trên cơ sở học thuyết chuyển đổi của Meleis
- Đây là một trong các nghiên cứu thực hiện trong giai đoạn dịch bệnh COVID-19 bùng phát. Đánh giá được các yếu tố đặc điểm mới xuất hiện do bối cảnh thay đổi.

Hạn chế:

Do hạn chế về nguồn lực và thời gian nghiên cứu chỉ thực hiện đánh giá trên sinh viên Trường Đại học Y dược TP.HCM tham gia chống dịch COVID-19. Sự khác chuyển đổi của sinh viên các trường cần được theo dõi và đánh giá trong các nghiên cứu tiếp theo.

Kiến nghị:

Đối với sinh viên điều dưỡng năm cuối và điều dưỡng mới tốt nghiệp, cần chuẩn bị ngay từ khi còn trên ghế nhà trường cho quá trình chuyển đổi vai trò khi làm việc. Học thêm nhiều kỹ năng lâm sàng thông qua thực hành trang bị thêm những kiến thức về giao tiếp, quản lý: tìm hiểu về quá trình chuyển đổi để nâng cao nhận thức cũng như có những mong đợi thực tế của bản thân khi trải qua quá trình chuyển đổi vai trò. Cần có thêm nhiều nghiên cứu định lượng đánh giá quá trình chuyển đổi vai trò từ sinh viên sang điều dưỡng mới.

LỜI CẢM ƠN

Nhóm nghiên cứu xin gửi lời cảm ơn chân thành đến các bạn sinh viên điều dưỡng năm tư (niên khóa 2018-2022) đã đồng ý tham gia trả lời phỏng vấn và cung cấp nhiều thông tin vô cùng quý giá. Xin gửi lời cảm ơn đến ban chủ nhiệm bộ môn Điều dưỡng, Khoa Điều dưỡng-KTYH, Đại học Y Dược TP.HCM đã tạo điều kiện cho nhóm nghiên cứu thực hiện đề tài.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bộ Y tế, Cổng thông tin Bộ Y tế về đại dịch COVID-19. Tình hình dịch cả nước. truy cập ngày 20/8/2022, <https://covid19.gov.vn/>
- [2] Cổng thông tin Bộ Y tế. Hơn 2.200 giảng viên, sinh viên y dược sẵn sàng chi viện miền Nam chống dịch. truy cập ngày 26/08/2022, https://moh.gov.vn/tin-lien-quan/-/asset_publisher/vjYyM7O9aWnX/content/hon-2-200-giang-vien-sinh-vien-8-truong-ai-hoc-y-duoc-phia-bac-san-sang-chi-vien-cho-mien-nam-chong-dich
- [3] Tran QA, Nguyen HTT, Bui TV, et al., “Factors Associated With the Intention to Participate in Coronavirus Disease 2019 Frontline Prevention Activities Among Nursing Students in Vietnam: An Application of the Theory of Planned Behavior”. *Frontiers in public health*, 9:699079, 2021. doi:10.3389/fpubh.2021.699079
- [4] O’Byrne L, Gavin B, McNicholas F., “Medical students and COVID-19: the need for pandemic preparedness”, *Journal of Medical Ethics*. 46(9):623, 2020. doi:10.1136/medethics-2020-106353
- [5] Meleis AI, *Transitions theory middle-range and situation-specific theories in nursing research and practice*, 2010.
- [6] Tàu Thanh. Hơn 1.000 sinh viên Y khoa thành phố Hồ Chí Minh tham gia chống dịch Covid-19. Truy cập ngày 27/09/2022. <http://www.hanoimoi.com.vn/tin-tuc/Xa-hoi/1001439/hon-1000-sinh-vien-y-khoa-thanh-pho-ho-chi-minh-tham-gia-chong-dich>

covid19?fbclid=IwAR2rYb9ijaFLw994iSWhGe770GpEwvTaAK-N0OVU9fkFz5dldx_GAFUKHKs

- [7] Thuý NT, “Thực trạng kiến thức, thái độ về vận động sớm cho bệnh nhân sau phẫu thuật ổ bụng của sinh viên đại học điều dưỡng năm 4 và điều dưỡng viên tại khoa Ngoại 3 bệnh viện Đa khoa Tỉnh Hải Dương”, Khóa luận tốt nghiệp cử nhân Điều dưỡng, 2019.
- [8] Liêu Ngọc Liên, Trần Thụy Khánh Linh, Huỳnh Thụy Phương Hồng, et al., “Các kiểu học tập ưa thích của sinh viên điều dưỡng Đại học Y dược Thành phố Hồ Chí Minh: Một nghiên cứu cắt ngang mô tả”, *Tạp chí Y học Việt Nam*. 518(1), 2022.
- [9] Hồ Thị Lan Vi, Phạm Thị Thảo, Dương Thị Ngọc Bích, “Kiến thức và thái độ về người cao tuổi của sinh viên Khoa Điều dưỡng Trường Đại học Duy Tân”. *Tạp chí Khoa học Điều dưỡng*, 5(03):6-20, 2022.
- [10] Phoenix B.N., Gravlin G, MacDonald C, et al. A Newly Licensed Nurse Orientation Program Evaluation: Focus on Outcomes. *J Contin Educ Nurs*, 48(1):22-28, 2017.
- [11] Nguyễn Hữu Vui, *Giáo Trình Triết Học Mác Lênin*. Chính Trị Quốc Gia, 2006.
- [12] Nga NTT, Damski P. Emotions in International Relations, 2020.